

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ ๒๓, ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่าต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้และคุณธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษาดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายปฏิรูป การศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้าน พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษานอกจากนี้ ยัง ได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความ สมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย จึงได้กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนไว้ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ จากการ เลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน^๒ ส่งผลกระทบ ต่อวิถีชีวิต และพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว และรุนแรง เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ขาดวิจารณญาณ ในการคัดสรรที่จะ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒, และแก้ไขเพิ่มเติม, (ฉบับที่ ๒), ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สาธิตพัชร, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓.

^๒ สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ, “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ”, รายงานการวิจัย, (กรมศาสนา : กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

เลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรมสังคมวิถีชีวิตโลกทัศน์ มนุษย์ ความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง เกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยม และวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลักสังคม เกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะ กลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุ กลายเป็นวัตถุนิยม สร้างความฟุ้งเฟ้อในชีวิตความเป็นอยู่ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการอย่างไร ศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งต่างจากค่านิยมตะวันออกโดยเฉพาะสังคมไทย ที่มีค่านิยมคุณธรรมในอดีต เป็นแบบคุณธรรมนิยมสังคมไทยปัจจุบันเกิดวิกฤติคุณธรรมและจริยธรรม มีปัญหาอาชญากรรม เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่ม มากขึ้น ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน^๓ จากรายงานสภาวะสังคมของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ พบว่า ในไตรมาสสี่ ปี ๒๕๕๑มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีรวม ๔๖ ,๘๘๑ คดีความผิดส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยา เสพติดและคดีชีวิตและร่างกายตามลำดับผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชายสูงถึงร้อยละ ๙๑.๐๖ ระดับการศึกษามัธยมต้นร้อยละ ๓๙.๒๘ ประถมศึกษาร้อยละ ๒๙.๑๐ เป็นนักเรียนร้อยละ ๓.๑๘เด็ก และเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีถึงร้อยละ๑๔.๐๖ ของคดีที่จับกุมเด็กและเยาวชนแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ รุนแรงมากขึ้น มีเด็กและเยาวชนถูกส่งเข้าสถานพินิจในความผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกว่า ๓๕,๐๐๐ คน^๔

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่าเยาวชนไทยของเรา ขาดการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม อย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่ เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มี คุณภาพมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๕

ดังจะเห็นได้จาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขที่ ึ่งนี้ต้องยึดแนว

^๓สุทธวีรณ ตันติรจนวงศ์ และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ , “การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ ”, รายงานการวิจัย, (กรมศาสนา : กระทรวงวัฒนธรรม , ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

^๔สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , รายงานสภาวะสังคมประจำปี ๒๕๕๒, (สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , ๒๕๕๓), หน้า ๖.

^๕สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร , การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา , (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

การจัดการศึกษาในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา^๖

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ ได้ดำเนินการ บริหารการศึกษาตามกรอบพระราชบัญญัติ อย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบาย แผนการจัด การศึกษาเพื่อ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามดังที่ว ่าเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , รายงาน สภาวะสังคมประจำปี๒๕๕๒^๗

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ เพื่อให้ทราบแนวทาง ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะ ทางด้านการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมใน การส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมใน การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒

๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริม คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. การมีส่วนร่วมใน การส่งเสริม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ เป็นอย่างไร

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ เป็นอย่างไร

^๖ราชกิจจานุเบกษา, หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ, (เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒).

^๗สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา, (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๕๓), หน้า ๓๖.

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๑๑๕ คน^๑

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๓.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของครู ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานและตำแหน่ง

๑.๔.๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

^๑สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๒ ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาสพป.ตรัง เขต ๒, หน้า ๑๕.

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ การแก้ปัญหาาร่วมกันบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.การส่งเสริม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสภาพชีวิต ที่มีคุณค่า มีคุณธรรม แล้วแสดงออกทางกายในลักษณะที่ดียาม อันเป็นที่พึงประสงค์ของ นักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ดียามซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

๓.๑ รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ อารังไว้ซึ่งความเป็นไทย ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักศาสนา เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๓.๒ ซื่อสัตย์สุจริต คือ ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อ ตนเองทั้งกายวาจาและใจ ประพฤติตรงตามเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ

๓.๓ มีวินัย คือ ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

๓.๔ ใฝ่เรียนรู้ คือ ตั้งใจเพียร รพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓.๕ อยู่อย่างพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓.๗ รักความเป็นไทยคือ ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูต่อบุคคล เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

๓.๘ มีจิตสาธารณะ คือ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

๔. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตราด เขต ๒

๕. ผู้บริหาร หมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน
ที่รับผิดชอบการบริหารงานโรงเรียนแต่ละแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
เขต ๒

๖. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการและทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน
ประจำชั้นหรือประจำกลุ่มสาระในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดเขต ๒

๗. เพศ หมายถึง เพศชาย และเพศหญิง

๘. อายุ หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๒๒ - ๓๕ ปี ๓๖ - ๔๕ ปี และ ๔๖ ปีขึ้นไป

๙. ประสบการณ์ หมายถึง ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นจากการ
ปฏิบัติงานมา ๐ - ๕ ปี ๖ - ๑๐ ปี ๑๑- ๑๕ ปี ๑๖- ๒๐ ปี และมากกว่า ๒๐ ปี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.ทำให้ทราบถึง การมีส่วนร่วมใน การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต ๒

๒.ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต ๒

๓.สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะ อัน
พึงประสงค์ของนักเรียน

๔. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการวิจัยการมีส่วนร่วมใน การ
ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน